

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ВИКЛАДАННЯ РУМУНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ (РУМУНСЬКОЇ І ЗАРУБІЖНОЇ) У 5-11 КЛАСАХ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2025/2026 Н.Р.

Мовно-літературна освітня галузь орієнтована на гармонійний розвиток особистості учня та формування в здобувачів освіти Нової української школи однієї з ключових компетентностей – комунікативної. Здатність грамотно, логічно та зв'язно висловлювати свої думки є необхідною для кожної людини незалежно від обраної професії. Комунікативна компетентність дозволяє обмінюватися знаннями, висловлювати власні судження й почуття, захищати свою позицію та ефективно взаємодіяти з оточенням, зменшуючи ризики непорозуміння.

Для забезпечення високої якості освіти важливо, щоб педагогічна діяльність була системною, цілеспрямованою й гнучкою. На початку навчального року вчителю варто сформувати індивідуальний навчально-методичний кейс, який охоплює сучасні стратегії, методи, прийоми та засоби навчання. Важливо передбачити варіанти роботи як в очному, так і в дистанційному чи змішаному форматах. Необхідно також обрати цифрові інструменти, які будуть використані для навчання, визначити оптимальні ресурси для пояснення матеріалу, а також способи організації ефективного зворотного зв'язку з учнями.

Під час укладання навчально-методичного комплексу слід орієнтуватися на вимоги Державного стандарту базової середньої освіти, освітню програму закладу, модельну програму з предмета, враховувати вікові особливості та навчальні потреби учнів. Методичний супровід повинен бути не лише структурованим, а й мобільним – таким, що дозволяє оперативно адаптуватися до змін у навчальному середовищі [3].

Сучасне цифрове освітнє середовище пропонує безліч сервісів, які допомагають зробити урок динамічним, інтерактивним і результативним. Використання інтерактивних презентацій, хмарних сервісів, відеоуроків, платформ для тестування й спільної роботи (Google Workspace for Education, LearningApps, Padlet, Wordwall, Kahoot, Classtime, Genially та ін.) дозволяє не лише урізноманітнити освітній процес, а й підвищити мотивацію здобувачів освіти.

Продумане поєднання традиційних та інноваційних підходів у викладанні сприяє формуванню ключових компетентностей учнів, розвитку критичного мислення, комунікаційних навичок і вміння працювати з інформацією. Успішна освітня траєкторія кожного учня значною мірою залежить від майстерності вчителя організувати освітній процес так, щоб кожен мав можливість досягти успіху.

У 2025/2026 навчальному році головним акцентом освітнього процесу є розвиток у здобувачів освіти здатності ефективно навчатися з використанням цифрових технологій, а у педагогів – вміння створювати умови для реалізації цього підходу.

Організація освітньої діяльності в базовій школі здійснюватиметься насамперед відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної серед-

ньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (схвалена розпорядженням КМ України від 14.12.2016 №988-р) [9]; Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою КМ України від 23.11.2011 №1392. Виконання вимог зазначених державних стандартів є обов'язковим для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування, типів і форм власності [3].

Основою успішного досягнення учнями запланованих результатів навчання, визначених державними стандартами освіти, є освітня програма закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО). Саме стандарт освіти відповідного рівня виступає фундаментом для розроблення такої програми, що забезпечує послідовність, системність і цілісність освітнього процесу.

Важливою складовою ефективного навчання є академічна автономія вчителя, що проявляється у свободі педагогічної діяльності. Ця свобода охоплює можливість самостійно обирати форми, методи й засоби навчання, які відповідають освітній програмі, а також розробляти й упроваджувати власні авторські навчальні програми, освітні проекти та інноваційні технології, що сприяють компетентнісному та особистісно орієнтованому навчанню. Академічна свобода забезпечує педагогам захист від надмірного втручання у їхню науково-педагогічну діяльність, підтримуючи творчий підхід і професійний розвиток.

Мовно-літературна освіта в закладах загальної середньої освіти виконує ключову роль у формуванні не лише мовних і літературних компетентностей, а й комплексних ціннісних орієнтирів учнів. Вона спрямована на розвиток гуманістичного світогляду, формування активної громадянської позиції та патріотизму, що є основою відповідального ставлення до держави й суспільства. Через знайомство з багатством національної культури, традицій і мови, а також через розвиток поваги й толерантності до культур інших народів, навчання сприяє вихованню відкритої, культурно багатой та соціально відповідальної особистості.

Сучасна мовно-літературна освіта також стимулює розширення культурно-пізнавальних інтересів учнів, розвиває їхнє критичне мислення, комунікативні навички та міжкультурну компетентність, що є надзвичайно важливими у глобалізованому світі. Впровадження компетентнісного підходу й активних методів навчання сприяє формуванню здатності адаптуватися до швидкозмінних умов, творчо вирішувати проблеми й бути готовими до безперервного навчання впродовж життя.

У 2025/2026 навчальному році 5, 6, 7 та 8 класи НУШ закладів загальної середньої освіти працюватимуть за модельною навчальною програмою «Румунська мова» для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти з (класами/групами) румунською мовою навчання та модельною навчальною програмою інтегрованого курсу «Румунська та зарубіжна літератури» для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти з (класами/групами) румунською мовою навчання, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795 [1; 2].

У 9 класах закладів загальної середньої освіти продовжують працювати за типовими навчальними програмами «Румунська мова» та «Інтегрований курс «Література (румунська та зарубіжна)» для 6-9 класів» для закладів загальної середньої освіти, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 №804 [4; 5], а у 10-11 класах – за програмами, затвердженими наказом МОНУ від 23.10.2017 №1407 [10].

Навчальні програми та підручники до них розроблено на основі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392, з урахуванням Державного стандарту загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462, та положень Концепції «Нова українська школа», що передбачає компетентнісне навчання, наскрізні вміння, інтеграцію предметів і розвиток критичного мислення, формує читача з розвиненим естетичним смаком, здатного аналізувати художній текст у міжкультурному контексті [3].

Звертаємо особливу увагу, що відповідно до наказу Міністерства від 01.09.2009 №806 «Про використання навчально-методичної літератури у закладах освіти» освітні заклади мають право використовувати в освітньому процесі лише ті підручники та навчально-методичні посібники, які щорічно зазначаються в переліках навчально-методичної літератури для основної і старшої школи на сторінках «Інформаційного збірника МОН України» та мають відповідний гриф [8].

Особливу увагу у 2025/2026 н.р. варто надати:

- індивідуалізації навчання з урахуванням освітніх втрат;
- використанню цифрових інструментів у викладанні (інтерактивні платформи, віртуальні виставки, онлайн-архіви, Google Workspace, Moodle, LearningApps тощо);
- забезпеченню психоемоційної підтримки учнів через гуманізацію освітнього середовища.

У 2025/2026 навчальному році оцінювання навчальних досягнень учнів базової середньої освіти здійснюється відповідно до оновлених підходів, що випливають із реформи «Нова українська школа» (НУШ). Основна мета змін – оцінювання не лише здобутих знань, а й розвитку компетентностей: умінь, способів мислення, цінностей та ставлень, як предметних, так і міжпредметних. Наказом МОН від 2 серпня 2024 року №1093 затверджено рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнівства 5-9 класів, які навчаються відповідно до нового ДСБСО. Також скасовано наказ МОН від 1 квітня 2022 року №289, що регламентував вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів 5-8 класів [11].

Оцінювання в НУШ базується на результатах навчання, представлених у трьох рівнях:

1. Групи результатів навчання відображають компетентнісний потенціал освітньої галузі:

- *ГР1 – Усна взаємодія.* Передбачає формування в учнів умінь ефективно спілкуватися в різних ситуаціях, дотримуючись норм мови та етикету. Учні вчаться слухати й чути співрозмовника, формулювати власну думку, аргументувати, висловлювати емоції, брати участь у діалогах, дискусіях, обговореннях, вести монологічне мовлення з урахуванням ситуації й адресата;

- *ГР2 – Читання і аналіз текстів (усвідомлене читання).* Спрямована на розвиток читачької компетентності. Учні вчаться читати різні типи текстів (художні, публіцистичні, науково-пізнавальні тощо), розуміти зміст, інтерпретувати і критично оцінювати прочитане, виявляти авторську позицію, формувати власну думку щодо теми та ідей тексту;

- *ГР3 – Письмова взаємодія.* Передбачає формування вмінь створювати зв'язні письмові висловлення різних жанрів (твір, лист, оголошення, інструкція, есе тощо) відповідно до мети, адресата, теми та стилю мовлення. Учні вчаться структурувати текст, дотримуватися мовних і граматичних норм, використовувати мовні засоби виразності та редагувати власні тексти;

- *ГР4 – Дослідження мовних явищ і робота з інформацією.* Формує вміння аналізувати мовні одиниці (від звуку до тексту), розуміти їхню роль у спілкуванні, застосовувати знання з мови на практиці. Учні навчаються працювати з інформаційними джерелами, здійснювати пошук, відбір, перевірку, інтерпретацію й представлення інформації, зокрема з урахуванням цифрового контексту [11].

2. Загальні результати навчання спільні для всіх рівнів загальної середньої освіти (поступ за циклами: 5-6, 7-9 класи).

3. Орієнтири для оцінювання визначають рівень досягнення результатів у кінці циклу.

Види оцінювання:

- *формувальне оцінювання* – дає зворотний зв'язок щодо навчального поступу учнівства, дозволяє виявити прогалини та скоригувати навчання. Воно може здійснюватися як у формі коментаря, так і через інструменти (картки, шкали, щоденник спостережень, портфоліо тощо). Формувальне оцінювання не вимагає обов'язкового виставлення балів;

- *поточне оцінювання* у новому підході розглядається як частина формувального. Його мета – спостереження за поступом дитини, фіксація результатів за групами результатів [11];
- *підсумкове оцінювання* – оцінювання результатів навчання за певний період: тема, семестр, рік. Види:

- *семестрове оцінювання* – обов'язкове, здійснюється за кожною групою результатів предмета або курсу, потім виставляється загальна оцінка;

- *річне оцінювання* не є окремим, формується на основі оцінок за I та II семестри. Оцінка може бути скоригована з урахуванням динаміки поступу;

- *державна підсумкова атестація (ДПА)* – перевірка рівня сформованості компетентностей згідно з групами результатів [11].

Тематичне оцінювання відповідно до нових рекомендацій не є обов'язковим. Заклад освіти самостійно вирішує доцільність його використання. Кількість контрольних, самостійних і інших видів робіт не встановлена централізовано. Учитель самостійно визначає частотність оцінювання залежно від дидактичної мети, особливостей предмета і кількості навчальних годин.

У календарно-тематичному плануванні вчитель вказує, які групи результатів опрацьовуються, заздалегідь обираються інструменти й форми оцінювання. Можливе оцінювання як усної взаємодії (наприклад, діалогу), так і письмової (есе).

Підсумкові роботи можуть бути короткими (до 20-30 хвилин), головне – фіксувати досягнення певної групи результатів. Учитель не зобов'язаний оцінювати кожну групу результатів окремо на кожному уроці. Тож головний акцент нового підходу – на підтримці учнів у процесі навчання, розвитку їхніх компетентностей, забезпеченні зворотного зв'язку й поступовому досягненні очікуваних результатів відповідно до ДСБСО.

Система оцінювання в Новій українській школі ґрунтується на компетентнісному підході, який передбачає не лише перевірку знань, а й розвиток мислення, творчості, ініціативності та самостійності учнів. Особливу увагу надано створенню індивідуальної траєкторії розвитку кожного учня, а отже, і оцінювання має бути гнучким, об'єктивним і спрямованим на підтримку особистісного зростання.

Під час визначення рівня навчальних досягнень учнів з румунської мови та літератури (румунської і зарубіжної) враховуються кілька ключових критеріїв. Зокрема, важливими є такі характеристики відповіді, як правильність, логічність, обґрунтованість і цілісність викладу думки. Окрім цього, оцінюється якість знань, тобто глибина розуміння навчального матеріалу, і сформованість загальнонавчальних та предметних умінь і навичок.

Пропонуємо використовувати у практичній діяльності упорядкований каталог рекомендованих джерел за компетентностями та напрямками підвищення кваліфікації, у т.ч. опрацювання джерел для формування предметно-методичної компетентності з мовно-літературної освітньої галузі, розміщений на сайті КЗ «ІППОЧО» [6; 7].

У сучасному освітньому процесі важливою складовою навчальних планів закладів загальної середньої освіти є варіативна частина, яка дозволяє гнучко організовувати навчання відповідно до інтересів учнів та потреб громади. Для реалізації цієї складової широко використовуються програми факультативних курсів і спецкурсів. Запровадження таких курсів не лише урізноманітнює освітній процес, а й відкриває широкі можливості для поглиблення знань, розширення кругозору та розвитку комунікативної компетентності здобувачів освіти. Тематика факультативів і спецкурсів охоплює лінгвістичні аспекти, художні тексти, мовну культуру, літературну ерудицію, елементи стилістики, а також формує стійкий інтерес до читання, аналізу та інтерпретації текстів. Такі курси сприяють: кращому засвоєнню матеріалу основного курсу, удосконаленню навичок аналізу мовних явищ, розвитку мовного чуття, формуванню власної позиції під час аналізу художнього твору, активізації інтересу до мовно-літературної творчості.

Важливою перевагою факультативних занять є можливість реалізації диференційованого та індивідуалізованого підходу. Учитель може добирати дидактичний матеріал, орієнтуючись на філологічно обдарованих учнів, стимулюючи розвиток їхніх аналітичних і творчих здібностей. При цьому враховуються особливості кожного учня: рівень підготовки, швидкість засвоєння матеріалу, інтереси та стиль навчання. Під час занять із факультативних курсів значно зростає роль самостійної роботи, розвиваються навички пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації. Саме тут учень вчиться мислити, обирати, ставити питання і шукати відповіді. Отже, факультативи та спецкурси з румунської мови та літератури (румунської і зарубіжної) виступають не просто як додатковий освітній ресурс, а як інструмент інтелектуального і духовного збагачення. Вони створюють умови для формування особистості, здатної до самовираження, самоосвіти й творчості, що є невід'ємними ознаками Нової української школи.

Список використаних джерел та літератури

1. Модельна навчальна програма «Румунська мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Mod.navch.prohr.menshyn/Rumunska.mova.5-9-kl.Hovornyan.ta.in.17.03.2023.pdf> (дата звернення: 17.06.2025).
2. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс румунської та зарубіжної літератур. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Mod.navch.prohr.menshyn/Intehr.kurs.rumunskoyi.ta.zarub.lit.5-9.klas.Hovornyan.ta.in.17.03.2023.pdf> (дата звернення: 17.06.2025).
3. Державний стандарт загальної середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 17.06.2025).
4. Навчальна програма «Румунська мова для 6-9 класів» для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/prohramy-5-9-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.literatura-rumunska.ta.zarubizhna-6-9.21.09.2022.pdf> (дата звернення: 17.06.2025).
5. Навчальна програма «Інтегрований курс «Література (румунська та зарубіжна)» для 6-9 класів» для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Mod.navch.prohr.menshyn/Intehr.kurs.rumunskoyi.ta.zarub.lit.5-9.klas.Hovornyan.ta.in.17.03.2023.pdf> (дата звернення: 17.06.2025).
6. Інформаційний сайт КЗ «ІППОЧО». Каталог рекомендованих джерел для організації інформальної освіти педагогічних працівників за компетентностями та напрямками підвищення кваліфікації. URL: http://ippobuk.cv.ua/?page_id=6536 (дата звернення: 17.06.2025).
7. Інформаційний сайт ІППОЧО. Навчально-методичне забезпечення НУШ базової середньої освіти з мовно-літературної освітньої галузі (румунська мова; література (румунська та зарубіжна)). URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1tWbmtW0d1RSxyhMNrikcZbdcqptptgO> (дата звернення: 17.06.2025).
8. Наказ МОН від 01.09.2009 №806 «Про використання навчально-методичної літератури у закладах освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0806290-09#Text> (дата звернення: 17.06.2025).
9. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 17.06.2025).

10. Навчальні програми для 10-11 класів для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 17.06.2025).

11. Наказ МОН України від 02.08.2024 №1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhenniarekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-n avchannia> (дата звернення: 17.06.2025).